MENTE ET MANU

TEHNIKAÜLIKOOLA

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOLI AJALEHT ILMUB 30. APRILLIST 1949

Nr. 27 (1326) Reede, 29. september 1989 Hind 2 kop.

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOLI ÕPETATUD NÕUKOGUS

19. septembri õpetatud nõukogus valiti tsiviilkaitsekateedri juhatajaks erualampolkovnik ILLO-MATI PILVET ja mõõtesüsteemide labori juhatajaks KALLE LIPPING.

*

TTÜ õpetatud nõukogu, ära kuulanud teadusprorektor I. Kleisi ettekande ja sõnavõtud üliõpilaste teadustöö organiseerimisest, nendib, et ületsentraliseeritud ÜTÜ senised töövormid ja suurtele osavõtjaarvudele orienteeritud tegevussuunad kaasaja nõudeid ei rahulda. Erinevad erialad ja kursused nõuavad selles töös nii erinevaid töövorme kui stiimuleid, mistõttu kateedrite ning õppejõudude initsiatiiv on pärsitud. Üliõpilasteadusalase tegevuse detsentraliseerimiseks ja allasutuste initsiatiivile vabama tee andmiseks õpetatud nõukogu OTSUSTAS:

1. Likvideerida senine ÜTÜ tsentraliseeritud struktuur. Jätta üliõpilaste teadustöö organiseerimine ja selleks sobivate vormide üle otsustamine profileerivate teaduskondade kompetentsi, kes kaasavad ka üldteoreetilisi, üldtehnilisi ja ühiskonnateaduste kateedreid. **Üliõpilaste teadustööd organiseerib ja vastutab selle kvaliteedi eest teadusprodekaan; kateedrites** tehtava üliõpilasteaduse eest kannab **vastutust kateedrijuhataja.**

2. Vabariikidevaheliste teaduskonverentside ja ülikoolisiseste kui ka -väliste konkursside organiseerimiseks seada sisse **üliõpilaste teadustöö koordineerija staatus** (dots. M. Loitve). Koordineerija ülesandeks jääb ka üliõpilaste teadusalaste välissidemete organiseerimine.

3. Viia TTÜ-s sisse **üliõpilasteaduri staatus.** Selleks korraldada II ja III kursusel teadustöö suunitlusega üliõpilaskohtade konkurss. Konkursi juhend töötada välja teadusprodekaani juhtimisel teaduskonniti ja konkurss viia läbi hiljemalt 1. novembriks 1989. a.

4. Üliõpilasteadurite õppetöö viia üle individuaalplaanile ja sõlmida nendega tööleping, stuudiumi lõpuni. Tasustamisel, mida reeglina pikendatakse, kasutada lepinguliste ja riigieelarveliste uurimistööde summasid.

5. Kateedrijuhatajail arvestada üliõpilaste teadustöö juhendamist kateedrisisesel õppekoormuse jaotamisel.

6. Üliõpilasteaduse koordineerijal (dots. M. Loitve).

6.1. Teha igal aastal rektorile ettepanek premeerida neid üliõpilastööde juhendajaid, kelle juhendatud tööd (ettekanded) on saanud üleliidulise või vabariikliku tunnustuse.

6.2. Organiseerida käesoleva õppeaasta kevadsemestril ülikoolisisene metoodiline seminar, kus arutatakse käesoleva õppeaasta üliõpilasteaduse organiseerimisvormide efektiivsust ja tööde tulemusi teaduskondades. Seminaril esinevad teadusprodekaanid ja seminari soovituste põhjal teeb TTÜ õpetatud nõukogu oma otsuse üliõpilasteaduse edasiste suundade kohta järgmiseks õppeaastaks. Vastavad ettepanekud anda rektorile üle hiljemalt 1. maiks 1990. a.

7. Kontroll käesoleva otsuse täitmise üle panna teadusprorektor I. Kleisile.

Esimene politoloogiline

Ühiskondlik situatsioon ning käesolev kõrgkoolireform on esitanud sotsiaalse tellimuse ühiskonnateaduste õpetamise viimiseks uuele kvaliteedile. Eesti, sealhulgas Tallinna Tehnikaülikool, oli üks esimesi Nõukogude Liidus, kus hakati tegema katseid politoloogia õpetamiseks. Eelnevast tulenevalt on igati ootuspärane, et just siin, Lohusalus, toimus 20.—22. septembril ESIMENE RAHVUSVAHELINE POLITOLOOGIA KONVERENTS Nõukogudemaa pinnal. Esiklapse teemaks oli valitud «POLIITILISTE TEADUSTE ÕPETAMISE PERESTROIKA AKTUAALSED PROBLEEMID KÕRGKOOLIS.»

Organiseerimistöö põhiraskuse olid enda kanda võtnud ENSV Hariduskomitee, ENSV TA Filosoofia, Sotsioloogia ja Õiguse Instituudi politoloogia osakond ja TTÜ politoloogia kateeder.

Osavõtjaid nii siit kui sealt poolt piiri kokku ligikaudu 80, mõnekümne võrra rohkemgi eelregistreerunuist.

Põhiprobleeme võeti vaatluse alla neli:

POLITOLOOGIA KUI TEADUS JA ÕPPEAINE KÕRGKOOLIS.

Huvitavamad sõnavõtud antud teemal esitasid —

G. LAPIDUS (USA California Ülikooli (Berkley) professor teemal «Politoloogia õpetamise kogemustest USAs.»

A. KOVLER (Moskva) teemal «Politoloogia õpetamisest välismaal ja meie riigis.»

N. TUMA (USA Stanfordi Ülikooli professor) teemal «Poliitilise sotsioloogia probleemid USAs.»

G. RIGBEY (Austraalia Vaikse Ookeani Basseini Uuringute Instituudi professor) teemal «Sovetoloogilised uuringud Austraalias.»

J. BELOV (MRÜ professor) teemal «Politoloogia õpetamine kui hariduse humaniseerimise vorm kõrgkoolis.»

K. KRÕLOV (Moskva) teemal «Nõukogude Liidu poliitiliste teaduste assotsiatsiooni tegevusest ja politoloogia õpetamisest kõrgkoolis.»

T. KUPRJAŠIN (MRÜ professor) teemal «Politoloogia sotsioloogilised alused.»

OMANDIVÕIMU JA POLIITIKA SUHTED; DEMOKRAATIA JA AUTORITAARSUSE SUHTED (politoloogia kursuse sisulised ja metodoloogilised küsimused).

Rohkem tähelepanu pälvisid järgmised ettekanded —

B. KURAŠVILI (NL Teaduste Akadeemia Riigi ja Õiguse Instituudi teadur) teemal: «Sotsialistlik pluralism ja mitmepartei süsteem.»

Tema arvates on N. Liidus mitmepartei süsteem faktiliselt välja kujunenud, kuna rahvarinne tegelikult täidab partei funktsioone.

J. VIŠNEVSKI (Sverdlovsk) teemal: «Poliitilise pluralismi piiridest.»

F. EYDLIN (Guelphi Ülikooli professor) teemal: «Võimetuse jõud ja kommunistliku võimu süsteem.»

RAHVUSVAHELISED POLIITILISED SUHTED POLITOLOOGIA KURSUSE RAAMES

Palju huvitavat saadi teada kolme osavõtja esinemisest —

J. COWCLY (Iirimaa Limencki Ülikooli professor) teemal: «Võrdlev poliitika ja Euroopa väikesed riigid.»

A. SPARRING (Rootsi Välissuhete Instituudi teaduslik konsultant) teemal: «Rahvusvahelise poliitika küsimused.»

P. TŠÕGANKOV (MRÜ õppejõud) teemal: «Tsivilisatsiooni kriis ja selle likvideerimise euroopa mudelid.»

RAHVUSSUHTED

Hulganisti uusi teadmisi andsid alljärgnevad sõnavõtud —

G. LAPIDUS (Ameerika Ühendriigid) teemal: «Etnilise poliitika teoreetilised ja võrdlevad perspektiivid.»

Hr. Sparring Rootsist rääkis rahvusvahelisest poliitikast.
Foto ULLI SATS

K. HALLIK (Eesti) teemal: «Nõukogude rahvuspoliitika probleemid perestroika kontekstis.»

K. DAYER (Kanada Rahu ja Rahvusvahelise Julgeoleku Uuringute Instituudi asedirektor) teemal: «Rahvussuhted Kanadas.»

Huvilistel oli võimalus osa saada politoloogia õpetamise kogemustest Saksa LVs, Ungaris ja Poolas. Kingitusena jäid meie politoloogeid abistama programmid ja õpikud USAst ja Poolast.

Konverentsi lõppedes olid kõlamas positiivsed arvamused ja kindel teadmine, et esimene ei jää viimaseks. Suur tänu kuulub meie poolt välisesinejatele, kes andsid ettekujutuse politoloogia erinevatest käsitlusvõimalustest, saades ise huvitava kogemuse suhtlemisel nõukogude politoloogide esimese generatsiooni esindajatega.

Kõik ettekanded on lindistatud ja ootavad lähemal ajal avaldamise võimalust.

ÜLLE ALABERT
politoloogia õppejõud

ENERGEETIKATEADUSKONNA AMETIÜHINGU KONVERENTSI OTSUS AMETIÜHINGULIIKUMISE HETKESEISUST JA PERSPEKTIIVIDEST

Toetudes sõnavõttudele konverents märgib järgmist:

1. Ametiühingud nii Eestis tervikuna kui ka TTÜs ja energeetikateaduskonnas pole suutnud sammu pidada Eestimaa ühiskondlikus elus toimuva uuendusliikumisega, lülituda isemajandamise elluviimisse ega kaitsta töötajate huve inimväärsete elu- ja töötingimuste loomisel, ametiühingute juhtorganid on kaotanud töötajate usalduse, organisatsioonilline ülesehitus ametkondade ja töökollektiivide kaupa ei vasta töötajate majanduslikele ja sotsiaalsetele huvidele.

2. Olukorra muutmiseks tuleb läbi viia põhjalik ametiühingu reform. Ametiühingud peavad muutuma administratiivse süsteemi ripatsist töötajate õiguste eest võitlejateks ning loobuma võimu ja majandusorganite töö dubleerimisest. Oluliselt peavad suurenema algorganisatsioonide majanduslik iseseisvus ja õigused töötajate huvide kaitsmisel.

3. Reformi alustamiseks on vajalik:

a) valida ametiühingu kõigi tasemete juhtorganitesse inimesed lähtudes eelkõige nende võimekusest ja soovist radikaalse reformi läbiviimiseks,

b) moodustada TTÜ-s töögrupp ametiühingu alaste seadusprojektide analüüsiks ja omapoolsete ettepanekute väljatöötamiseks, samuti TTÜ ametiühingu reorganiseerimiseks,

c) kutsuda kokku Eestimaa ametiühingute kongress.

Otsus vastu võetud
19. 06. 1989.

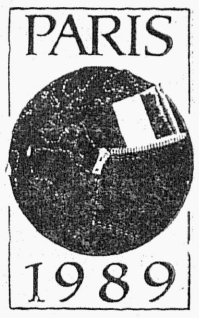

Hando ja Sulevi värvikaid Pariisi muljeid loe lk. 2.

LIBERTE! EGALITE! FRATERNITE!

THE SPIRIT OF PARIS 1989

PARIS, 21—26 august 1789
Six crucial days in the history of democracy. Six days during which the representatives of the French population gathered to elaborate the contents of the Declaration of Rights of Man and of the Citizen.

PARIS, 21—26 AUGUST 1989
Six privileged days, to commemorate in a unique way the birth of this declaration.
Answering the Appeal of Paris 1989, 10 000 youths from all over the World will gather to celebrate and promote the ideals which founded democracy.

LÄKS LAHTI! ...

17. augusti hommikul kogunesid RUTH LAUSMA, HEINO KROON, ANDRUS VILLEM, JAANUS BETLEM ja SULEV ALAJÕE, sest Moskva oli viimaks teatanud piletite olemasolust Moskva—Köln rongile väljumisega 19. juuni õhtul. ARDO OJASALU oli sel ajal veel teel Tšehhist koju. Noored poliitikud koos prantsuse filoloogi Ruthiga üritasid proovida võimatut ja siiski jõuda 21. juuni hommikuks Prantsusmaa pealinna, et osa võtta inimõiguste deklaratsiooni 200. aastapäevale pühendatud kogu maailma noorte poliitilisest kokkutulekust.

Vastavast bülletäänist saime teada, et «PARIS 89» korraldamise mõttele panid aluse neli rahvusvahelist noorteorganisatsiooni:

Euroopa Demokraatlik Noorsooühendus,
Rahvusvaheline Liberaalsete ja Radikaalsete Noorte Föderatsioon,
Rahvusvaheline Sotsialistlik Noorsooühendus,
Rahvusvaheline Kristlik-Demokraatlik Noorsooühendus.

Kuna esialgsete plaanide kohaselt pidi Eesti delegatsiooni koosseisu kuuluma ka komsomoli esindaja, siis ERSP delikaatselt loobus. Lõpuks said esindatud rohelised, Demokraatlik Tööerakond ja Kristlik-demokraatlik Erakond.

18. august Leningradis pidi otsustama, kas me suudame konsulaate ajast kiiremini tööle panna. Kuna Ruth end prantslaste keskel üsna koduselt tundis, ei tekkinud seal ka tõrget, sakslased seevastu keeldusid transiitviisat andmast, viidates asjaajamiseks kehtestatud ajakulule. **Olin tunnistajaks faktile, et kogu järgneva sõidu eest võlgneme tänu Ruthi keeleoskusele, tema Moskva õpinguaastate kogemustele, visadusele ja... naiselikkusele.** Sakslased ei saanud vist ise ka päris hästi aru, kuidas üks eesti neiu nad nõnda jooksma pani.

Rongis Kölni poole sõites, mõtlesin, et Tallinnast õhku tõustes ei oskakski piiride ületamisi objektiivselt nõukogude turisti pilguga hinnata. Kui aga ennem ärasõitu oled näinud kahte raudteejaama nii Leningradis kui Moskvas, kasutanud sealset metrood ja üritanud taksoga sõita (kaasas lisas isiklikele asjadele ka magamiskotid), siis hobune Poola põldudel ei pane imestama, vaid mõjub rahustava süstina. Ida-Saksa piirivalve on silmnähtavalt olukorrast mõjutatud — hoolega uuritakse pilti passis ja läänepiiri ületamisel tungitakse koguni ehituse saladustesse. Huvitav tähelepanek reisikaaslaste suhtes: Moskvas oli kogu venekeelne reisijaskond lõbus ja jutukas, ainult meie tundsime end kuidagi täbaralt; pärast Lääne-Saksa piiri ületamist ei olnud vahekäigus reisikaaslasi nähagi, seevastu meie kahetsesime, et Moskvast nii vähe šampust kaasa olime ostnud. Lendasime nagunii ringi nagu puurist pääsenud linnukesed! Viimase keeleõppimise lõpetas mõte, et enne jahileminekut ära koera toida.

«SEAL» tähendasid meie Moskvast ostetud teise klassi piletid vaid istumisvagunit. Olime aga Pariisi-rongi istumisel olnud tähelepanematud ja kohad vallutanud suitsetamisvagunisse. Tõeliselt internatsionaalne seltskond kasutas tossutamisvõimalust usinasti, seetõttu jõudsime Pariisi mõnevõrra karastatumalt.

(Vahemärkusena niipalju, et Lääne-Euroopa noored kasutavad suvepuhkuseks transiitpiletit läbi Euroopa, mis tudengile tasku järgi ning lubab marsruuti vabalt valida).

Otsime praegu kõikjalt paralleele meie tegemistele ja toimetamistele ja nii julgesime ka «PARIS 89» korraldajate suhtes kriitilise hoiaku võtta. Kuna õige saabumispäev oli 20. august ja olime seega päeva võrra hiljaks jäänud, siis polnud jaamas kedagi ootamas ja kumbki infobülletäänis antud telefon ei vastanud. Ruthi prantsuse keele, suurepäraste linnakaartide ja metroo abiga ei jäänud aga ükski vajalik punkt Prantsusmaa pealinnas vallutamata. Aadressi järgi leidsime paiga, kus kohapealootavad itaallased, pakistanlased ja hispaanlased rõõmustasid meid nähes... Jah, üks väikerahvas ei saa endale lubada pisimatki apsu organiseerimistöös.

Õhtuks jõudsime siiski Pariisi hipodroomile, mis sai meile töö-, tutvumis- ja tegutsemispaigaks terveks nädalaks. Väravas kohtusime KÜLLO ARJAKASEGA, kes NLi delegatsioonis täitis ainsa Eestile eraldatud koha. Ime küll, aga esimene lipp, mis silma hakkas, oli... sini-must-valge. Ilmselt on sellisele üritusele pääsemise soov nii suur ja nii suure küsimärgi all, et pole mingi ime, kui väikesel Eestimaal samaaegselt ja erinevaid liine pidi ühte asja aetakse. Kohal oli EESTI KRISTLIK LIIT (Karin Jaani, Avo Üprus jt.) viieliikmelise delegatsioonina. Avatseremooniale läksid eestlased seega juba nelja sini-must-valge lehvides, ja sobisid kenasti seisma paarikümnelise leedukate seltskonna kõrvale. Küsimused lipuvärvide tähenduse kohta näitasid, et teadmisi meist on vähevõitu, küll aga jätkus, teada saades, kellega on tegemist, arupärimisi kuhjaga. Ootamatult paluti intervjuud venelaste edmeelsele ajalehele «Sobesednik», mille käesoleva kirjatüki autor koos Jaanus Betlemaga lahkesti andis.

Avatseremoonial ei olnud vabaduseriigile kohaselt kindlaid ajalisi ega programmilisi piire. Rahvas lehvitas riigilippude kõrval kõikvõimalikke parteide plagusid ja sümboolikat, lauldi ja skandeeriti koos, kõnesid pidasid vaid «PARIS 89» peakorraldajad.

Ööbimine lahenes meile «pettumust» valmistades — kuna telklinnak oli rahvast täis, tuli elama asuda hotelli. Reisimine oli võhma nii välja võtnud, et esimesel õhtul Pariisis ei tihanud kohe magama jääda vaid Jaanus ja Sulev. Pärast meie lahkumist oli mahajäänute hulgas väike lahkarvamus tekkinud á la mis siis kui nad vigasena või paljaksvarastatuna tagasi tulevad... Pärast esimest kahte päeva pidi kahtleja tunnistama, et Tallinnas on öine liikumine seotud märksa suuremate ohtudega kui Inimeste linnas, kus öisel tänaval ka kahemeetrine neegeratleet sõbralikult naeratab.

*

TOIMETUSES 18. septembril. Päike paistab aknast sisse, umbne ja sutsu uimane õhkkond. Vestluse algus venib stiilis — Miks ma ei kuule diktofoni käivitumas? (SULEV) — Jah, tõepoolest, miks te ei toonud toimetusele Pariisist diktofoni? (KARIN) — Me ju ei teadnud. Miks te ei öelnud, nad olid seal nii odavad. (ARDO & SULEV) — Hea küll, eks me arvestame siis teie järgmise reisiga. Praegu tuleb ilmselt minul siiski kribima hakata.

*** Mille võrra te sellest reisist targemaks saite?**

S: Nädal aega väljakujunenud demokraatiat oma silmaga näha ja seda tunda, on midagi muud kui seda siin õppida ja siin selle kohta infot koguda.

Suhtlemiskiirkursused. Hämmastav, kuidas nad kõik üksteist tundmata ilma sissejuhatuseta teineteisega juttu alustasid.

Ma olin paaris seltskonnas (kodus) haledasti peksa saanud kui ma olin kurtnud/tähelepanu juhtinud, et naised on vähese huviga poliitika ja Eestimaa olukorra vastu ning olin sellest ka ettevaatlikumaks muutunud. Ja kui siis Pariisis maandus minu kõrvale nooruke heledapäine napilt riides ameeriklanna ja küsis: «Mitu poliitilist parteid teil on?», siis ma arvasin, et ta teeb mu kulul nalja. Aga kui ta siis ikka edasi päris samas liinis ja lõpetas küsimusega, et mida me saaksime teie jaoks teha, siis hakkasin taipama, et ta tunneb tõesti siirast huvi.

Üldse peale mõningaid kohtumisi sain aru, et nad on mõistnud ühte tähtsat asja, et Maa on terviklik organism ja selline mädakolle nagu NSVL on vaja terveks ravida. Mitte ainult meie aitamises ei ole asi, vaid soovis luua ühtne terve maailm.

Seal ei olnud diferentseerimist meeste/naiste asi — need olid universaalsed noored.

A: Neil endil on globaalprobleemid nii paika pandud, et neil jääb aega tegeleda teiste muredega ja probleemidega.

*** Suursündmus — 23. august?**

A: Tegevust organiseeriti paralleelselt kahte liini pidi. Välis-eestlased-leedukad said kokku Triumfikaare all ja hakkasid sealt liikuma Trocadéro väljaku poole.

S: Samal ajal toimus organiseerumine ka hipodroomil, kus olid põhiliselt eestlased, leedukad ja poolakad. Skandeeriti peamiselt kahte lauset: «Red army go home» ja «Freedom and independence for Baltic states». Kui möödusime nõukogude paviljonist, kus toimus parajasti nõukogude—ameerika diskussioon, siis juhtumisi skandeeriti Red army go home'i. Kui me olime peaaegu möödas, siis kostis poolelt seltskonnalt aplaus.

Meie demonstratsioon ajas palju rahvast kokku Trocadéro väljakule. Seal oli isegi Kambodža delegatsioon, kelle esindaja esines pärast ka kõnega. Meie poolt oli pöördumine, mille luges ette Jaanus Betlem. (Kuna ajaleht ei ole kummist, siis võite pöördumise tekstiga tutvuda toimetuses. — Toim.)

Kogu üritus kujunes vihaseks antikommunistlikuks miitinguks.

*** Teie suhted nõukogude delegatsiooniga?**

S. Nad esitasid protesti korraldajatele meie eraldi paviljonide kohta. Eesti ja Leedu esitasid vastuprotesti. Korraldajad tahtsid asja rahulikult lahendada ja soovitasid kirjutada Movements for väikeselt ja Estonia, Lithuania hästi suurelt.

Nõukogude delegatsioon oli väga kirju — alates mitteformaalidest kuni sõjaväelasteni. Delegatsiooni juhid olid aastates mehed — ülemaailmsel NOORTE kokkutulekul!!!

Üldiselt näitas ta meie vastu huvi, sest meil oli minekut.

*** Mida teilt põhiliselt teada taheti?**

S: Millega me põhjendame seda, et meie probleem on Euroopa küsimus? Praegune Eesti siseolukord? Kuidas me ikkagi suhtume Gorbasse?

Vastused olid meil tavaliselt niisugused: Kui me oleme vabad, siis me suurendame puhvertsooni ida ja lääne vahel.

Eestis ei ole perestroika, vaid rahvuslik vabadusvõitlus.

Sise- ja välispoliitika lähevad Gorbas kahjuks lahku. Me ei ole temast loonud endale hea tsaari kuju.

A: Ja vastuseks esimesele küsimusele: eestlane kui poliitiline subjekt ei ole kaotanud lootust Euroopa rongile järele jõuda.

Midagi paremat kui Eesti ja kenamat kui eesti tüdrukud ei ole olemas.

*

27. AUGUSTI ÕHTUL LAHKUSIME PARIISIST. Kogu maailma noored olid meid optimismiga varustanud, süvendanud usku meie europotsentristliku perspektiivi suhtes. Vähem oluliseks ei saa pidada ka psühholoogilise barjääri murdmist eelkõige suhtlemisvallas. Pariis iseenesest on juba lummav, põhjustades armastuse, headuse ja sõpruse ülevoolu; ühiste huvidega noored koos süvendasid täielikku vabadusehõngu.

Meie jaoks oldi mõnes valdkonnas isegi liiale mindud: vohav värviliste immigratsioon abitööjõu värbamiseks (kui kaua jõuab kultuurituse pealetungile vastu pidada prantsuse traditsioonidega kultuur?) ja ta liigne vabadus prügi maha loopimisel, mille põhjuseks on eelkõige see, et prügiurnid on Pariisis kasutusel alles kümnendat aastat.

(Järgneb lk. 3)

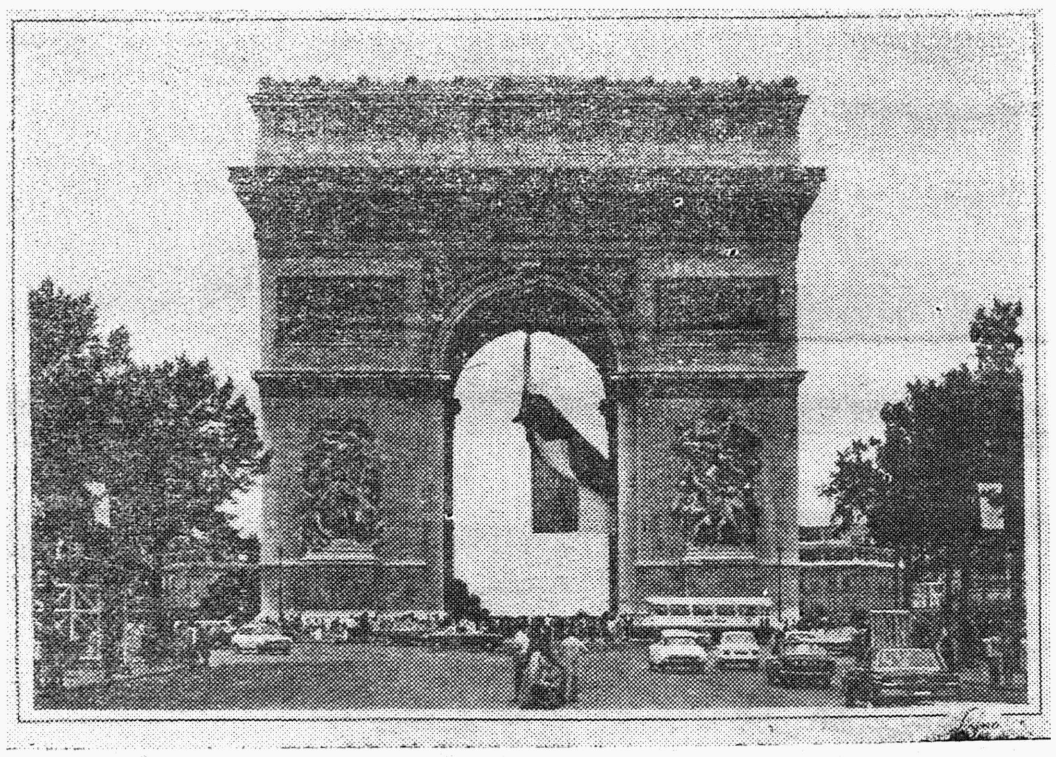

Triumfikaare all said 23. augustil kokku Pariisi eestlased ja leedukad. Küllo Arjaka koordineerimisel mindi Trocadéro väljakule, et ühineda MRP-vastase demonstratsiooniga.

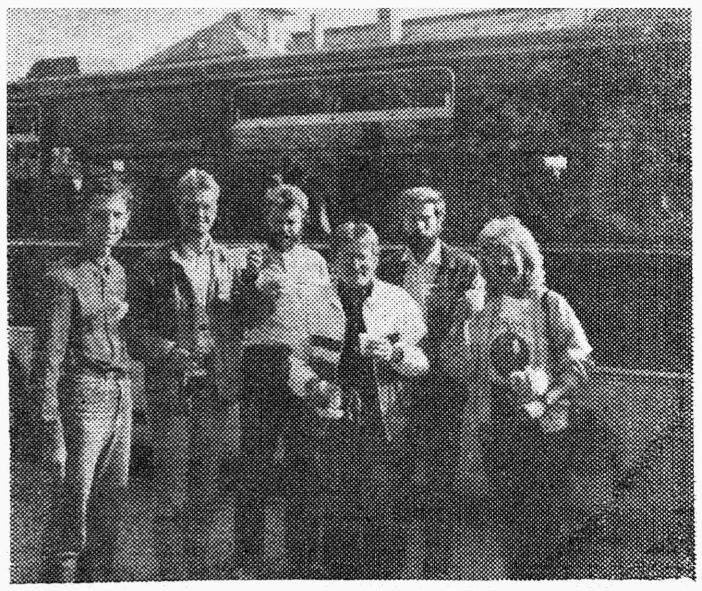

Vapper väike seltskond (vasakult: Ardo Ojasalu, Andrus Villem, Heino Kroon, Jaanus Betlem, Sulev Alajõe, Ruth Lausma) Pärnu bussijaamas ennast õnnitlemas tagasisaabumise puhul.

Moskvasse väljuvad kolm vagunit olid paariks kuuks välja müüdud. Nii otsustasime, et sõidame kaugeimasse lääne punkti idas ja proovime sealt edasi saada. Rongis jagasime kupeed lääne-sakslannast tudengiga, kes sõitis koju praktikalt Hispaanias... Jällegi tuletas ennast meelde Pariisis kogetud teadmine hädavajalikust maailmapildi loomise võimaldamisest noortele, mis on mõeldamatu õppida vaid ühe riigi piires.

LÄÄNE-BERLIIN on fantastiline linnriik. Positiivset hinnangut mõjutas pärast Pariisi loomulikult ka mustanahaliste vähesus ja erakordne puhtus. Temperamendiltki sobib sakslane eestlasele paremini kui prantslane, nii et tuleviku Tallinna jaoks võiks Lääne-Berliini malli küll eeskujuks võtta. Oli ju ka Berliin sõjajärgselt sõna otseses mõttes maatasa tehtud. Arusaamatuks jäi nii väikese riigi rikkuse allikas — kõik oli palju odavam kui Pariisis ja loomulikult oli valik ääretult suur. Eks väikesena ole ikka kergem elu korraldada, pealegi puudud pisimadki rahvusprobleemid.

IDA-BERLIIN tuletas domineeriva halli värviga kodust Tallinnat meelde. Tundsime end lääne-saksa markadega taskus nagu meil ülelahenaabrid end tunnevad. Alanud väljarändamine Ida-Saksamaalt lükkas ümber väited ühe rahvuse vahel eksisteerivatest vastuoludest ja tõestab vaid seda, et järjekordselt on rahva kannatus katkenud kuuletumast võimuaparaadile, kes vaid võimu pärast reformidest hoiduvat tundub. Raudteejaam oli tulvil Moskva välistudengeid, kes tassisid Lääne-Berliinist ostetud võileivahinnalist elektroonikat, mis aga NLs ilmselt terveks õppeaastaks materiaalse kindlustatuse tagab. Läbi raskuste õnnestus meil isegi rongile pääseda, mis muidugi hilines...

Petsime ka vagunisaatja lootusi ja lahkusime Minskis rongilt. Kuulsime veel: «Endil piletid Moskvasse, aga lähevad siin maha, teadmata kuidas edasi saada...» Moskvasse tõesti pärast sellist reisi ei tahtnud; annaks Jumal, et meie rahvas juba lähitulevikus välissõitudele Tallinnast startida võiks. Selleks aga on vaja praegu saavutada eesmärk number üks.

Minski elanikelt jõudsime riielda saada — oleme olukorra Eestis nii hulluks ajanud, et venelased meie jaoks enam ei tööta ning seetõttu peame näljast väljarabelemiseks Valgevenes süüa ostmas käima. Kui Tallinnasse helistada tahtsime, selgus, et telefonikabiini NLi linnade nimestikus Tallinnat enam pole. Kahjuks fiktiivselt...

Et rutemini koju jõuda nõustusime Kiiev—Riga rongi üldvaguniga. Nii nagu Pariisis tekkis mõte, et peaks Kogani ja Jarovoi korraks läände komandeerima näitamaks nende võitluse mõttetust (kui see vaid aitaks?), nii soovisin üldvagunis näha näiteks Gorbatšovi sümpaatiat Thatcherit ja kuulda tema arvamust inimeste võrdsustamisest loomadega. Riias lugesime põnevusega «Sovetskaja Estonijat», kui meiega liitus proletaarliku välimusega kohalik: «Pravilno, nado jebat etih kuratov». Soovisime teada saada tegusõna tähendust. Meie taipamatusest järeldas ta kohe, et tegemist on tõeliste natsionalistide ennastega ja seetõttu edaspidine küll enam trükimusta ei kannata.

Lõppkokkuvõttes aitasid need elamused kohe «süsteemi» sisse elada ja kodused saabumisjärgsed psühhobarjäärid said kiiresti ületatud. **Kui praktiliselt demonstreeritakse elukorralduse vastuvõtmatust, siis on kindel see, et me Pariisis asjatult aega ei veetnud ja, et me seni rahu ei saa kuni võitlus võidetud on!**

SULEV ALAJÕE

VABADUS! VÕRDSUS! VENDLUS!

Peale kuninga hukkamist jätkus erakondadevaheline võitlus uue hooga. Žirondiinid, kes oma enamuses hääletasid kuninga hukkamise poolt, kaotasid siiski rahva usalduse. Peamisteks põhjusteks võib siin lugeda rahva elatustaseme langust üldise majanduskriisi tagajärjel ning välispoliitilist ebaedu. Lisaks kõigele muule puhkes 1793. a. märtsis mäss Vendeés. See mäss langes ajaliselt ühte prantsusevastase koalitsiooni (Austria, Preisi, Hispaania, Inglismaa ja Venemaa) eduka pealetungiga. Kuna sõda tegi hädavajalikuks vägede suurendamise, tuli üle kogu maa kuulutada välja mobilisatsioon. Ka Vendeé talupojad said relvad, kuid pöörasid need valitsuse vastu. Mässajate juht, voorimees Chatlineau oli väga jumalakartlik mees. Kui vendeelased võtsid vangi vabariiklase, andsid nad talle esmalt jumalaarmu ning lasid siis maha. Üldse osutusid Vendeé talupojad karmimateks kui fanaatilised revolutsionäärid.

Vendeé talupojad, kes keeldusid sõdimast isamaa eest välisvaenlaste vastu, näitasid üles haruldast vaprust ja surmapõlgust. Kahjuks puudusid revolutsioonilisel valitsusel Vendeés korralikud sõjaväed ning mässuliste vastu tuli saata vaid rahvuskaartlasi lähematest provintsilinnadest, mistõttu mässu ei suudetud pikka aega maha suruda.

Teiseks suureks õnnetuseks osutus Dumouriez'i reetmine (ta andis end austerlastele vangi), mille tagajärjel vallutati Belgia. Dumouriez'i reetmine oli žirondiinidele valusaimaks hoobiks, sest ta kuulus nende erakorda. Pariisis hakati üha enam ja enam kõnelema žirondistliku kindrali suurest äraandmisest. Kuna kogu täidesaatev võim oli nende käes, siis peeti ka nende erakonda vastutavaks kogu senise ebaedu eest. «Soo» mängis sel ajal väga hädaohtlikku mängu. Kui jakobiinid panid ette mingi tarvilise otsuse, kiitis «soo» selle heaks, kuid selle elluviimine pandi ülesandeks žirondiinidele. Ainuke mõistlik samm, mille žirondiinid oleks pidanud ette võtma, oli see, et nad oleks loobunud täidesaatvast võimust ja selle andnud jakobiinidele. Kuid žirondiinid kartsid, et neid peetakse pelguriteks ning jäid edasi oma kohtadele. «Soo» omakorda toetas siin žirondiine, valides neid ameteisse, mis käisid neile üle jõu.

Samal ajal kui Pariisis käis maakaitse organiseerimine, algasid Konvendis vaidlused revolutsioonilise tribunali asutamisest, mida eelkõige nõudsid jakobiinid. Konvent otsustas, et see tribunal peab koosnema üheksast kohtunikust ja vandemeestest, kes määratakse Konvendi poolt. Tribunali ülesandeks oli karistada reetureid, mässajaid ja valerahategijaid. Karistuseks oli ette nähtud surmanuhtlus ja maalt välja saatmine. Kõigile oli selge, et ainult raskete karistuste najal on võimalik kord jalule seada. Paraku aga osutus see kohus varsti oma poliitiliste vastaste hävitamise vahendiks uute türannide (Robespierre, Saint-Just jt.) käes. Ka Danton ise langes omaloodud aparaadi ohvriks.

1793. a. aprillis loodi ka Päästekomitee, mille koosseis vahetus iga kuu ja mille kätte oli koondunud kogu täidesaatev võim: ta jagas korraldusi ministritele ja kindraleile, koostas sõjaplaane jne. Esialgu koosnes Päästekomitee peamiselt «soo» esindajatest. Kui arutusel olid küsimused sõjast ja Vendeést, siis tegutses Konvent väga üksmeelselt, muidu aga valitses täielik vaadete erinevus kõigis küsimustes. Žirondiinid ja jakobiinid süüdistasid teineteist kõigis õnnetusis, mis olid Prantsusmaad tabanud. 10. aprillil astus Konvendis žirondiinide vastu üles Robespierre, tehes kokkuvõtte kõigist nende vastu esitatud süüdistustest. Vergniaud lükkas oma hiilgavas kõnes need süüdistused tagasi ja kaitses mõõdukat poliitikat (muuseas — žirondiinid olid üldse väga head kõnemehed, kuid mitte just kõige paremad juhid). Varsti aga lasi Camille Desmoulins välja üsnagi solvava pamfleti žirondiinide vastu («Brissotistide ajalugu»). Žirondiinid võtsid vaenukinda vastu ning alustasid omakorda rünnakut Marat', Dantoni ja teiste jakobiinide vastu. Quadet nõudis Marat' kohtu alla andmist. See sündiski, kuid tribunal mõistis viimase õigeks ning rahvahulk kandis ta kätel Konventi. Mõni päev hiljem ilmus Konventi linnavalitsus ning nõudis kahekümnekahe saadiku Konvendist väljaheitmist.

Mõlemad erakonnad toetusid oma valijatele, kes peaksid otsustama saadikute väljaheitmise. Žirondiinid nõudsid jakobiinide väljasaatmist ja vastupidi. Sõnasõda kestis kuni Dantoni kõneni, kus ta ütles: «Las Brissotistid lähevad minema ja annavad meile võimaluse tegutseda! Kui meie oleme päästnud Prantsusmaa, siis võivad nad tagasi tulla ja maitsta meie vilja!» Kuid žirondiinid ei võinud lahkuda Konvendist. Juba ainuüksi autunne ei lubanud seda. Nende mõõdukad veendumused aga takistasid neid ühinemast käremeelsete ettepanekutega. Omapoolselt esinesid nad ettepanekuga luua 12-liikmeline komitee ühiskondliku rahu kaitseks. See organisatsioon kutsutigi ellu ja sellesse valiti ainult žirondiinid. Selle komitee esimeseks teoks oli kommuuni prokuröri abi Hebert'i arreteerimine, kes andis välja käremeelset ajalehte «Pére Duchesne». See mees oli tänu oma ajalehele laialdaselt tuntud ja lugupeetud. Seetõttu sai kõigi revolutsiooniliste ja käremeelsete organisatsioonide loosungiks nõue heita Konvendist välja 22 saadikut ja 12 uue komitee liiget.

25. mail ilmus kommuun Konventi ja nõudis Hebert'i vabastamist ja kaheteistkümne-komitee vangistamist. Üks sektsioon isegi nõudis komitee andmist tribunali alla. Rahva rahustamiseks kaotatigi ära kaheteistkümne-komitee ja vabastati Hebert. Rahva rõõm oli väga suur. Suurte juubeldamistega pärjati Hebert'i pea ning ta viidi kordeljeede klubisse (üks jakobiinlaste klubi haruosakondi).

Juba järgmisel päeval nõudsid žirondiinid kaheteistkümnekomitee taastamist. «Soo» oli jälle küllaltki ettevaatamatu ja andiski sellele nõusoleku. Danton, kes ei tahtnud olukorda teravaks ajada, hoiatas kaheteistkümne-komitee taastamise eest; kuid žirondiinid olid nagu pimedusega löödud ning tormasid ise pea ees hukatusse.

Käremeelne Pariis ei jäänud selle otsusega nõusse ning 31. mai varahommikul algaski mäss, mille juhatajaks valiti Henriot. Relvastatud hulgad tungisid Konventi, kes nõudsid siiski ainult kaheteistkümnekomitee kaotamist, mis oligi parasjagu arutlusel. Hoolimata sellest, et «soo» püüdis lepitada kaht vaenulikku poolt, nõudsid jakobiinid Marat'iga eesotsas juba žirondiinide täielikku kukutamist. Kõigepealt nõudsid nad 22 juhtiva žirondiini väljaheitmist ja vangistamist.

2. juuni hommikul saabus Pariisi teade Lyoni žirondiinide vastuhakust ja jakobiinide läbipeksmisest. See uudis erutas rahvast veel enam.

Päästekomitee oli meeleheitel, sest ta teadis žirondiinide süütust Lyoni sündmustes, kuid ometigi ei saanud ta midagi ette võtta nende kaitseks. Ka Konvent oli suures segaduses ning pea kõik saadikud (välja arvatud 13 maratisti, kes ei kiitnud heaks oma ametivendade tegu) tahtsid eesotsas Konvendi esimehe Herault de Sechelles'iga istungisaalist lahkuda. Saadikud, keda relvastatud rahvajõuk ei lasknud väljuda, täitsid lõpuks kõik nõudmised. Üldse heideti Konvendist välja 27 saadikut, Isnard lahkus koos teistega vabatahtlikult. Suurem osa jakobiine tahtis žirondiinidest ainult mõneks ajaks vabaneda, et nood oma kõnedega ei segaks neid töötamast. Veel määrati koduarest kahele ministrile.

Nii kukutatigi žirondiinide erakond. 2. juuni riigipöördega olid aga rahvasaadikutekogu võimupiirid rikutud. Konvent pidi nüüd täitma kõik nõudmised, mida talle esitas küllalt väiksearvuline käremeelsete kildkond, toetudes pealinna rahutule rahvajõugule, kes kogu rahva soovidest ja nõudmistest ei hoolinud.

2. juunil 1793. a. lõppes žirondiinide valitsus ning algas kohutav hirmuvalitsus.

TERROR

Kuna žirondiinide valitsus toetus ühiskonna mõõdukatele kihtidele, siis oli 2. juuni riigipöördest Prantsusmaale enam kahju kui kasu. Nüüdseks olid Konvendist kadunud ka ilukõnelejad, kuna žirondiinide tugevamaks ja nõrgemaks küljeks oli nende hästi lihvitud ja ilusad kõned, milledes pahatihti puudus pea igasugune mõte.

Valitsema hakanud jakobiinid (montanjaarid) ei moodustanud terviklikku erakonda. Neli oli kolm juhti — Danton, Robespierre ja Marat. Nende kolme juhi ümber kogunesid oma ringkonnad, kes moodustasid kolm omaette haru. Siiski valitses Konvendis suurem ühtsus kui varem. Päästekomitee koosnes jakobiinidest ja need võisid toimida nii nagu nad tahtsid, teades, et Konvendi selgrootu enamus «soo» ei suuda neid milleski takistada. «Soo» oli sunnitud leppima uue, diktaatorliku valitsusega kui paratamatusega, sest Prantsusmaa seisukord oli kriitiline. Vaevalt võib üks valitsus olla raskemas seisundis, kui seda oli Prantsusmaa valitsus 1793. a. suvel, mil maa oli näljast ja välisvaenlaste pealetungist nõrkemas.

Korralagedusele, mis seni oli valitsenud, tuli teha lõpp. Selleks aga oli vaja täpset ning kõigile sunduslikku põhiseadust. Selle eelnõu esitati lõplikul kujul Konvendile 10. juunil ning ta võeti vastu 24. juunil 1793. a. 10. augustil pidi Pariisis selle põhiseaduse väljakuulutamise ja maksma hakkamise puhul suur pidu korraldatama.

Põhiseadus oli väga demokraatlik ning koosnes 124 paragrahvist, ta andis rahvale (s. t. valijaile) õiguse arutada seadusi, piiras rahvasaadikute volitusi aastase tähtajaga ja määras kindlaks esindajatekogu, mis olles lahtine ja avalik, annab välja seadusi ja dekreete. Kuulus vetoõigus, mis sai komistuskiviks kuningale kuulus nüüdsest rahvale. See põhiseadus andis valimisõiguse kõigile paiksetele Prantsusmaa meessoost elanikele, kes olid 21 aastat vanad, tegemata vahet varandusliku või sotsiaalse seisuse vahel. Omapärane oli ka valitsuse moodustamine, nimelt pidi täidesaatev võim siirduma 24-liikmelisele nõukogule, mille liikmed valiti rahva poolt. Et valimisringkondi oli palju, siis oli Konvendil õigus valida kandidaatide nimekirjast tarviline arv liikmeid. See põhiseadus, hoolimata oma konarlikkusest ja naiivsusestki tõstis oluliselt jakobiinide prestiiži, teataval määral rahunesid ka mässulised provintsid.

Pärast teist juunit levis üle kogu Prantsusmaa hiiglaslik žirondiinide vastuhakk, kusjuures oli hetk, mil mässas koguni 60 departemangu.

Konvent, kes oli väga raskes seisukorras, loobus nüüd senisest ideest, et Prantsusmaa peab ka teistes riikides relvade abil maksma panema vabariikliku korra (maailmarevolutsioon — Oh, kui tuttav hilisemast ajast ja lähemast kohast!) ning loobus sekkumast teiste riikide siseasjadesse, juhul kui need ei sekku Prantsusmaa siseasjadesse.

Pärast žirondiinide kukutamist tõmbus haige Marat poliitikast tagasi. Näis nagu oleks ta oma ülesande žirondiinide kukutamise ja jakobiinide võimuletulekuga täitnud. Ta ei saanudki enam kaua tegutseda, sest 1793. a. 13. juulil torkas žirondiinide mõju all olev 25-aastane Charlotte Corday oma pistoda Marat'ile rindu.

Marat maeti maha suure auga kordeljeede poolt, kes teda oma kõnedes võrdlesid Jeesusega — «Kui Jeesus oli prohvet, siis Marat oli Jumal», nii iseloomustas keegi Marat'd. Olgugi, et seda verejanulist inimest peale käremeelsete jakobiinide keegi eriti taga ei nutnud, ei olnud Charlotte Corday tegu õigustatud, sest ta andis jakobiinidele hea ajendi alustada hirmuvalitsust. Pealegi oli Marat veel kasulik, sest ta oli teataval määral puhvriks Dantoni ja Robespierre'i vahel. Nüüdsest olid need kaks teineteisega silm silma vastu.

Septembris pääsesid Päästekomiteesse terrori pooldajad. Dantoni loobumine Päästekomitee liikme kohast omandas kurva värvingu, võttes sellega viimase võimaluse terrori ohjeldamiseks. Nüüd sai Päästekomitee endale selle hirmsa kuju, mis tal oli kuni Robespierre'i languseni. Kõrgeim juhtimine kuulus Robespierre'ile, Saint-Justile ja Couthonile. See kurikuulus komitee hoidis terve aasta kogu Prantsusmaad ja pool Euroopat hirmu all.

Žirondiinide, õigemini rojalistide (kes tegutsesid eelmiste nimel), mässude mahasurumine ei valmistanud erilisi raskusi. Normandiaga saadi suhteliselt lihtsalt hakkama. Enim aga hakkasid vastu Toulon ja Lyon. Viimase linna vastupanu ärritas Konventi ja see andis välja dekreedi, mis nõudis kõigi Lyoni kontrrevolutsionääride hukkamist, rikkamate kodanike majade õhkulaskmist ning Lyoni nime kaotamist, asendades seda nimetusega «Vabastatud Kommuun». Couthon, kes esialgu saadeti Konvendi komissariks Lyoni, oli küllalt mõõdukas. Ta lasi suure tseremooniaga maha kiskuda vaid ühe maja. Selline pehmus aga jakobiinlastele ei meeldinud ning Lyoni saadeti Fouche (hilisem Napoleoni politseiminister). See purustas ja hävitas linna ning laskis kartetšitulega hukata hulga süüdimõistetuid. Linna varemete keskele asetati mälestussammas kirjaga: «Lyon hakkas vastu ja teda ei ole enam».

29. juunil summutati mäss Vendees, vaid mõned üksikud talupoegade salgad jätkasid soodes ja metsatihnikutes vastupanu, mis kestis kuni Napoleoni ajani. Päästekomitee korraldusel raiuti Vendee metsad maha, põllud niideti maha ja karjad veeti ära. Mehed hukati, naised, lapsed ja vanurid aga küüditati.

Samaaegselt kodusõja lõppemisega toimus pööre ka välissõdades. Prantsuse väed saavutasid küllalt suurt edu Belgias, Elsassis ja Reini rindel.

Niiviisi suutis Prantsuse vabariik 1793. aastal võidelda paljude vaenlaste vastu korraga ning ise võite saavutada.

(Järgneb.)

TÕNU TOMBERG

kuupilk

Kaks lihtsat lipnikku räägivad valitsust taga. Gorbatšov olevat üsna rumal mees ja perestroika lõppevat kah üsna varsti ära — kas juba sel aastal või siis vähemalt kevadeks. Perestroikat polevatki tegelikult veel olnudki ja olemas. Armee saavat ilma uutmiseta võimsamaks kui praegu. On lõikuskuu. Suurte moonaladude väravas seisvas valvuriputkas taotakse täringumängu mängida. Sigaretid «Priima» ja räme prapporižargoon. Väljas sajab tihedat augustivihma. Mul on khakivärvi puuvillamunder seljas, tolmune pilotka pilvede peal. Olen toimkonnas ladudes. Siis astub üks roodukaaslane üle ukse: «Kuule, sa saad homme koju. Pead täna pärastlõunal olema «besseedal» sõjaväeosa komandöri juures. Ütleja ise on löödud, tema koju ei sõida. Prapporid on mängu jätnud ja kõõrutavad minu poole. «Ah et koju. A kto budet služit?» See pole mitte esimene kord, kui nii küsitakse. Pärast Liidu parlamendi sellekohast äraotsustamist, et üliõpilased saavad koju, virisevad nõnda paljud ohvitserid ja roodukaaslased. Vanasti oli hea Leonid Iljitš, kes ikka ütles, et «me anname armeele kõik, mis ta vajab». Nüüd pillutakse mundrikandjaid mööda suurt kodumaad — poole miljoni vähendamise plaani võetakse kõrgemal pool ikkagi täiesti tõsiselt. Mulle see meeldib, kaptenitele-majoritele ja kõrgematele aukraadide kandjatele vist eriti mitte. Kusagilt kuulsin, et meie riigis tuleb iga roodu kohta üks polkovnik ja kindralite vastses vähendamisplaanis olla olnud nii palju kindraleid, kui Ameerikas üldse teenivaid kindraleid kokku.

Kojusaamise tunnet ei oska enam kirjeldada. Ühtäkki ma enam ei usu, et on olemas need räuskavad prapporid. Ja vihmasse ka enam ei usu, siis kui ma läbi taevavee staabi poole lähen ja tegelikult ise üdini märg olen. Turske alampolkovnik, meie sõjaväeosa komandör surub kätt, korrutab mitu korda moepärast «Molotsõ, molotsõ» ja peab lühikese kõne. Komandöri kabinetis on parkett, televiisor, grandioosne tindipotialus laua peal. Tanki T-34 suur mudel.

Roodukomandöri kabinet on palju argisem. Nädal enne ärasõitu kutsub roodu poliitülem, noor, nalja armastav vanemleitnant mind sinna jutule. «Ma tahan ainult SINULT isiklikku arvamust, ütle, et teil seal Eestis on asjad korrast ära» — «Minu arust on kogu aeg olnud väga rahulik, tõesti ei tea...» Sampolit kurdab siis, et tema ei saa millestki aru. Järgmisest aastast olevat keelatud eestlastest sõduritele tellida eestikeelseid lehti. «Eestikeelsetes lehtedes on natsionalism,» teab vanemleitnant kindlalt rääkida.

Mõistliku, aruka venelasest üliõpilase tõdemine sinu pika Eestimaa olemist-ajalugu selgitava jutu järel on selline: «No jah, meie venelased oleme teid küll võtnud, endaga liitnud, aga meie oleme nüüd VÕ(I)TJAD, meil on VÕ(I)TJA õigus.»

Kaitseministeeriumi ajalehes «Krasnaja Zvezda» kirjutatakse, et Eestis arendatakse metsavendlust.

Mõtlen jälle, kümnendat korda kroonus, et mis sest kasu, kui me iseendile korrutame, et tahame mõnda asja siin maailmas ise otsustada. NEMAD ei saa meist aru, ei tea meist. Selles kirsasaabaste, karvaste sõnade maailmas võid üksinduses avastada ennast tundmas-kahtlemas, et kas Eestimaa on üldse olemas, võib-olla olen ta ise välja mõelnud, mina, isehakanud aborigeen eestlase nimega.

Need on jubedad hetked.

Need olid jubedad hetked.

Viimastel sõduriseisuses päevadel jätan habeme ajamata, krae õmblemata, saapad puhastamata. Olen nüüd DEMBEL, nagu siin öeldakse, kõrgeim kõigist «vanakestest» ja pärisdemblitest.

Tahtnuks laulda «Gaudeamust».. Eestimaa on olemas!

* * *

Kui suur õndsus on ühtäkki kaela sadanud, ei oskagi selle õndsusega midagi erilist peale hakata. Sõjaväest tulemine pole puhkekodust tulemine. Teisest küljest — pole ma ka ju esimene, kes sealt koju saab. Dekanaadi kõrval ripub tunniplaan. Oli mul küll kerge lootus, et ehk alustatakse nendega oktoobris, kes sel sügisel armeest tulevad. Ega meid ju nii vähe olegi. Aga vanas koolis on veel ikka seda nn. loomakarjapedagoogikat. Mitusada tudengit topitakse ühte audikasse õppejõudu kuulama. See on nii kinosistumise moodi — filmi ei saa kinos tagasi lasta. «Loomakarjaloengus» ei oska, ei julge keegi küsida. Ja õppejõud vuristab professionaalselt. Epakatest alustavad värsked kroonusttulijad septembri lõpus. Tartu Ülikooli omadega on umbes samamoodi. Seal saadi õppeplaanid kuidagimoodi nõnda sättida, et kõik ekssoldatid saaksid ühekorraga õppeaastat alustada. Tahaks nüüd kurjasti mõelda, et kui meil oleks tahetud, oleks meil ka saadud. Automaatikateaduskonna teisel kursusel on sel aastal näiteks 400 üliõpilast. See on küll väga suur arv, kas päris hukutav?

Huvitav, kes me nüüd oleme, «tütükad» või? Eks leidlik rahvasuu mõtleb pea midagi uute ülikoollaste kutsumiseks välja. «Tipikas» on küll mugav öelda, aga TEHNIKAÜLIKOOL kõlab sada korda uhkemalt.

Mugavus ei ole elus kõige tähtsam. Millal saab südamest lauda «Gaudeamust»? Aitab juba nendest teklita teklipidudest. Millal oleme ÜLIKOOLI väärilised.

88-nda suvel võeti aega teenima. Mäletan, veidi aega enne seda, 17. juunil, oli RR esimene suurüritus: eestlastest parteikonverentsi delegaatide ärasaatmine Lauluväljakul. Kolmevärvilist Eestit siis peaaegu veel ei olnud. Askeldati-sosistati tribüüni all. Sosin oli läbi võimenduse kuulda. «Kas teeme «Eesti lipu» ikka ära?» Tehtigi. «Kaunistagem Eesti kojad kolme koduvärviga» kaja hõljus laulutemplis esimest korda.

Tulin ja nägin, et inimesed on siin kõige rohkem muutunud.

Aga mina ise olen peaaegu selline kui olin. Ainult pea on tühi, tarkused kadunud.

KUSAGILT JÕUDSIN JUBA KUULDA nn. TALLINNA ÜLIKOOLI IDEEST. Nojah, siis LÄHEKS ASI KÜLL märksa hullemaks. Siin väikesel MAARJAMAAL pole taolistel kombinaatidel katet — me pole kombinaatide rahvas ja suurte asjadega harjunud.

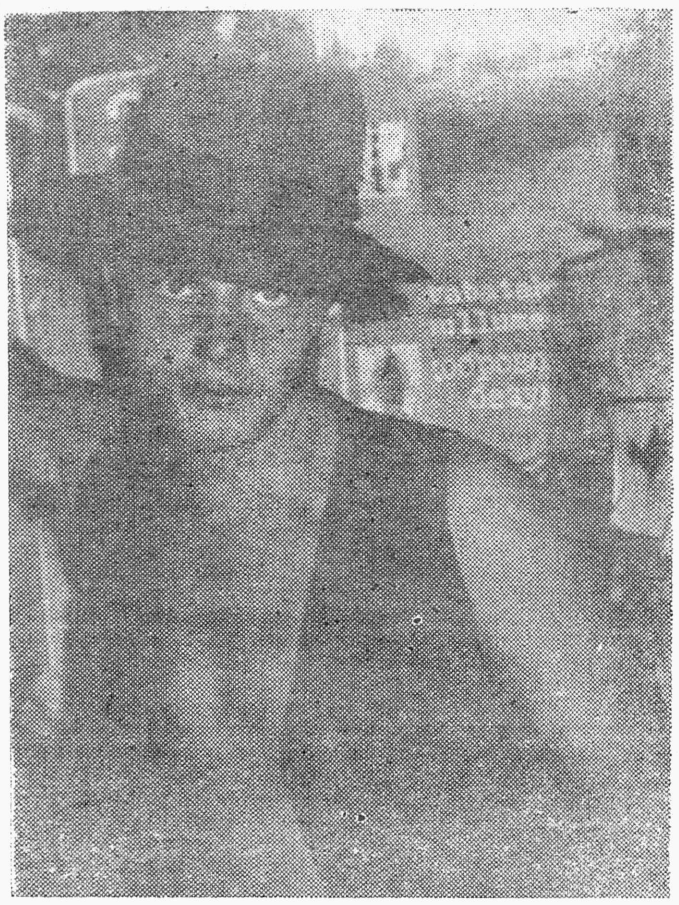

Teatrit tegema

ANNAB ARU «PRESSIKLUBI» PRESIDENT JAAN PUUSAAG

Said ikka läbi astuda sel varasügisesel hetkel. Sul kuulukse justkui miskit teoksil olevat. Lao välja.

Olgu, olgu. Mahti saamiseks kulus tõesti tükk üritamist ära. Kõigepealt need meeleheitlikud vabanemiskatsed Nõukogude Armeest, mis lõpuks vilja kandsid ja seejärel mitte vähem meeleheitlikud tormamised mööda armsa Tallinna bürokraatiakoldeid jne. jne. Praegu lõpuks saan aega tegeleda asjaga ka.

Mis asjaga?

Üks asi on muidugi auväärt kooliskäimise amet. Teine asi, mis sinna juurde käib. Ja nimelt. Käesoleval aastal hakkab TTÜ Üliõpilasklubi all tegutsema midagi seniolematut, seninägematut «Plära Stuudio». Kes kursis, see teab, et sellenimeline teatristuudio üritas eelmise aasta lõpul oma tegevust alustada, kuid mõningate eestvedajate ootamatu sõjaväkkemineku tõttu jäi asi katki! Nüüd oleme jälle siiralt perestroikat tänades tagasi ja väge täis.

Asja sisu?

Sisu on sääne: eesmärgiks enesetäiendamine ja omaenese ning vahest mõne teisegi elu huvitavamaks tegemine. See viimane ei ole sugugi vähetähtsal kohal, sest stuudio on isemajandamisel. Harimas hakkavad meid käima võimalikult professionaalsed professionaalid. Paljalt missioonitundele lootes võib aga turg tühjaks jääda. Nõnda siis tuleb ennast võimalikult palju ja võimalikult heast küljest näidata. Plaanid ja kavad on kaunis grandioossed ja kaugele ulatuvad, aga olgu need esialgu pisut salajasemad.

Nagu ma aru saan, on see kõik praegu reklaamiks?

Jaa. Me ootame igast soost ja vanusest daame ja härrasid. Vajalik on oskus kaasa mängida. Ootame rahutuid hingi, kes leiavad endas piisavalt andi ja enesekindlust, täis ootamatuid ideid ja plaane. Üldse ei oota neid, kes tulevad ainult saama või pealtvaatajaks.

Aga jah. Tasub teada seda ka, et stuudiol on ka oma häälekandja. Nimelt on iga kuu ühes «Tehnikaülikoolis» üks lehekülg pühendatud meile ehk meie käsutuses, pealkirja all «Plärakas», kus me siis oma vaimuvalgust laseme paista igasse ülikooli soppi, kemmerg kaasa arvatud.

Aga miks just «Plära Stuudio?»

See on sellepärast, et meil nii enesekriitiline meel on, et ei hinda oma tegevust rohkem kui tavalist plära, seda ei ole vaja siis ometi tõsiselt võtta. See rohkem eneserahustamiseks. Eriti kui midagi aiataha läheb. Holaa.

NÕNDA SIIS OOTAB «PLÄRA STUUDIO» OMA UUSI LIIKMEID JA MUID ASJAOSALISI 5. OKTOOBRIL KELL 18.00 «ROHELISES KONNAS». BAARIS NIMELT.

KÜSITLES JAANUS TÄRNOV

Praegu veel paljud värsked kroonusttulijad puhkavad, nii ilmselt oktoobrikuu esimeste päevadeni välja. Arvati enesel õigus olevat ravida end pikast matkast sõjaväeriiki. Õige kah. Tagasi peaks olema kõik.

Teise sordi üliõpilased — nii võiks kah öelda. Õppejõududel on meiega, läbitambitud ajudega meestega, märksa ebamugavam. Meil on tunne, et jalad ei kanna päris, pea mõtleb veel teisi mõtteid.

Okei, neist asjadest enam ei räägi.

Enamus on nagunii meie eneste teha.

Annaks Jumal, et meie järel ei oleks enam tudengeist soldateid ja hariduse peale sülitamist.

INDREK TREUFELDT

õnnitleme

HEINO LELUMEES — 60

6. juulil tähistas oma 60. sünnipäeva elektrisüsteemide kateedri staažikamaid õppejõude Heino Lelumees.

Tema kolmekümne kuude tööaastasse Tallinna Tehnikaülikoolis on mahtunud laborandi, laboratooriumi juhataja, assistendi, vanemõpetaja ja dotsendi ametikohad, kateedri õppelaborite väljaarendamine, Eestis ühe esimese analoogarvuti ehitamine, teaduslikke töid energiasüsteemide juhtimise alal, mitmete õppe-metoodiliste materjalide koostamine õppetöö tõhustamiseks ja palju-palju muud.

Elektrisüsteemide kateedri pere soovib juubilarile palju õnne, elurõõmu ja head tervist!

HEINAR SAKKOS — 50

Uudishimu, sügav huvi elektrotehnika vastu, äärmine korrektsus ning sihikindlus, need omadused on aidanud endise Haanja valla talupoja poega niikaugele, et elektriajamite kateeder võib 4. oktoobril pühitseda lugupeetud dotsendi esimest juubelit. 32 aastat väikeste kõrvalhüpetega nüüdses Tehnikaülikoolis — see on tee tudengist dotsendini ühtegi vaheastet vahele jätmata.

Soovime Heinarile jätkuvat energiat ning tugevat tervist järgnevaks.

Kolleegid elektriajamite kateedrist ja laborist

TULP

Müüakse pooleliolev

SUVILA

koos väikese aiaga LAITSES. Pöörduda A-IV-101. Tel. 53 80 45. A. Toomsoo.

«TEHNIKAÜLIKOOL»

«ТЕХНИКАЮЛИКООЛ» («Технический Университет»)

Tallinna Tehnikaülikooli ajaleht. Trükikoda «Ühiselu», Tallinn, Pikk. t. 40/42.
Toimetuse aadress: Tallinn 200108, TTÜ, Ehitajate tee 5, 3. korpus, ruum 204, tel. 537-261
Адрес редакции: Таллинн 200108, ТТУ, Эхитаяте теэ 5, 3. корпус, комната 204, тел. 537-261
Газета Таллинского Технического Университета. Типография «Юхисэлу» ул. Пикк 40/42.

Tell. nr. 2056

Toimetaja U. SATS